

COVID-19 ve Kırsal Kesimde Eğitim

M. Cansu Balcı¹

Giriş

COVID-19, ülkemizde ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmiştir. Bu tarihten itibaren yaşam pratiklerimiz kökten bir değişikliğe uğramış ve hayatın olağan akışı bozulmuştur. Başta sağlık alanı olmak üzere, eğitim ve çalışma alanı gibi diğer pek çok alanda değişikliğe gidilmiştir. Bir yıldır içinde bulunduğumuz pandemi kaynaklı bu kriz dönemi, ortaya çıktığı ilk andan itibaren yaşamın her alanında etkisini derinden hissettirmiştir. Eğitim, bu alanların başında gelmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, pandemi sürecinde eğitim alanında yaşananları bir köy okulunda görev yapan öğretmenlerin deneyimleri üzerinden aktarmaktır. Araştırma boyunca bu deneyimler uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.

Ülkemizde ilk vakanın görülmesinin ardından pandemiye dair birtakım önlemler alınmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda alınan tedbirler kapsamında eğitim alanında okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise ve yükseköğretim kademelerinde eğitim-öğretime geçici bir süre ara verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kararın ardından, kısa bir süre sonra, 23 Mart 2020 tarihinde Millî Eğitim

Bakanlığı ve YÖK tarafından alınan karar doğrultusunda yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitim sürecine geçilmiş, bu süreçte eğitim-öğretim uygulamalarına uzaktan eğitim yoluyla devam edileceği ifade edilmiştir. Dünyada pek çok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de pandemiden kaynaklı yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitime geçilmesi beraberinde birtakım sorunları getirmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan bu sorunları, eğitime erişim, ölçme değerlendirme uygulamalarındaki belirsizlik ve evde eğitimde karşılaşılan zorluklar olmak üzere üç başlık altında incelemek mümkündür. Bu sorunlar, çalışmanın ilerleyen kısımlarında “COVID-19 Sürecinde Köy Okulları ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları” başlığı altında detaylı olarak ele alınacaktır.

Ülkemizde, 21 Eylül 2020 tarihinden itibaren okullarda kademeli olarak yüz yüze eğitime tekrardan başlanmıştır. Bu dönemde belirli sınıflardaki öğrenciler, haftanın belirli günlerinde okulda yüz yüze eğitime katılmış; diğer günlerde ise uzaktan eğitime devam etmişlerdir. Köy okulları ise bu süreçte ders saatlerinin 40 dakikadan 30 dakikaya düşürülmesinin dışında herhangi bir değişiklik olmadan yüz yüze eğitime başlamışlardır. Fakat kısa bir süre sonra, okulların Kasım ayı ile birlikte tatile girmeleri sonrasında, vaka sayılarındaki artış da göz önünde bulundurularak, okulların tekrardan kapatılmasına ve uzaktan eğitime geçilmesine karar verilmiştir. Ardından, 15 Şubat 2021 tarihinde, ülkemizde “kontrollü normalleşme” dönemine geçilmesi ile, uzaktan eğitim uygulamalarına son verilerek tekrardan yüz yüze eğitime geçilmiştir. Böylece, belirli sınıflardaki öğrenciler, haftanın belirli günlerinde okulda

¹ Öğretmen, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, cbalci@ankara.edu.tr

yüz yüze eğitime tekrardan başlamışlardır. Yüz yüze eğitimin olmadığı diğer günlerde ise uzaktan eğitime devam etmektedirler. Köy okulları ise eğitim-öğretime pandemi öncesindeki dönemde olduğu gibi devam etmektedir. Köy okullarının tam kapasite ile eğitim-öğretime açılmasında bu okullardaki öğrenci sayısının az olması ve -resmi olarak dile getirilmese de- uzaktan eğitime erişim sorunlarının yaşanması temel gerekçelerdendir. Yüz yüze eğitim sürecinde karşılaşılan sorunları, sağlık, ulaşım, beslenme ve akademik alanda yaşanan sorunlar olmak üzere dört temel başlık altında incelemek mümkündür. Bu sorunlar, çalışmanın ilerleyen kısımlarında “COVID-19 Sürecinde Köy Okulları ve Yüz Yüze Eğitim Uygulamaları” başlığı altında detaylı olarak ele alınacaktır.

Pandemi sürecinin başından itibaren, diğer birçok alanda olduğu gibi, eğitim alanındaki temel sorunun da sürece dair “belirsizlik” olduğu aşıkardır. Yukarıda da bahsedildiği üzere bir açılıp bir kapanan okullar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir gecede alınan kararlar, sürekli değişen uygulamalar, eğitimin öznelere (öğretmen, öğrenci ve yönetici) ile eğitim örgütlerinin (sendika, dernek ve sivil toplum kuruluşları) hiçbir şekilde karar alma süreçlerine dahil edilmemesi ve eğitime dair ortada halihazırda bir kriz eylem planının olmaması bu belirsizliğin oluşmasındaki ana nedenler olarak sıralanabilir. Elbette ki, eğitimdeki bu aksaklıklar ülke genelindeki öğretmen, öğrenci ve velileri bir hayli etkilemiştir. Eğitim alanında bu etki daha çok köy okullarında eğitim öğretime devam eden dar gelirli ailelerin çocukları üzerinde görülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, Mart 2020’den beri ülkemizde gündemde olan pandemi sürecinde eğitim alanındaki uygulamaların, yereldeki bir köy okuluna yansımalarını bu okulda görev yapan öğretmenlerin günlük yaşam pratikleri üzerinden deneyim aktarma yoluyla betimlemektir.

COVID-19 Sürecinde Köy Okulları ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların başında eğitime erişimde yaşanan sorunlar gelmektedir. Eğitime erişimde yaşanan sorunları temel hatlarıyla, teknolojik araçlara sahip olma-

ma, hane içerisindeki çocuk sayısının birden fazla olması dolayısıyla var olan teknolojik araçların yeterli gelmemesi, internet altyapı eksiklikleri, interneti olmayan ailelere verilen 8 GB mobil uygulama desteğinin yetersiz gelmesi ve internet alt yapısının hiç olmadığı bölgelerin bulunması olarak sıralamak mümkündür. Uzaktan eğitim sürecinde, eğitimin devam ettirilebilmesi adına üç temel araçışe koşulmuştur. Bunlar; Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içerikleri, TRT EBA TV yayınları ve öğretmenlerin çeşitli uygulamalar (Zoom, Skype, WhatsApp vb.) aracılığıyla öğrencileri ile sürdürdükleri canlı derslerdir. Bu süreçte, okullöncesi, ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde eğitime, EBA (EğitimBilişim Ağı) Canlı Ders Platformu ve TRT EBA TV kanalı üzerinden devam edilmesi kararı alınmıştır. FATİH projesinin bir bileşeni olarak 2012 yılında hayata geçirilen EBA, pandemi döneminde gerek öğretmenler gerekse öğrenciler tarafından aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. TRT EBA TV ise pandemi sürecinde hayata geçirilerek ilkökul, ortaokul ve lise kademelerindeki öğrenciler için üç ayrı kanal üzerinden uzaktan eğitim sürecinde çeşitli yayınlar yapmıştır. Bu yayınların gün içerisinde belirli saatlerde tekrar yayınları devam etmekte ve ders aralarında ise “Etkinlik Kuşağı” adı altında farklı etkinliklere yer verilmektedir.

Bahsi geçen uzaktan eğitim uygulamalarına erişebilmek adına gerekli olan ve pandemi sürecinde temel eğitim materyalleri olarak görülen televizyon, bilgisayar, tablet ve akıllı telefon gibi teknolojik araçlar ve bu araçların istenilen düzeyde kullanılması için gerekli olan internet erişimi bu sürecin olmazsa olmazı durumuna gelmiştir. Nitekim, bir öğrencinin uzaktan eğitim sürecinde eğitime erişmesi için bu araçlara sahip olması zaruridir. Öğrencinin, TRT EBA TV’de yayınlanan içerikleri izleyebilmek için bir televizyona, EBA Canlı Ders uygulamalarına katılmak için internet erişimi olan bir bilgisayar, tablet veya akıllı telefona sahip olması gerekmektedir. Bu araçlar, uzaktan eğitime katılabilmek adına bir önkoşuldur. Bütün bu olanaklara sahip olan öğrenciler, pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına katılabilmektedir. Bu olanaklara sahip olmayan öğrenciler ise uzaktan eğitim sürecinden mahrum kalmaktadır. Bu durum beraberinde

birtakım eşitsizlikleri getirmektedir. Bu sorunun çözülmesi adına birtakım çalışmalar yapılmış fakat bu çalışmalar istenilen düzeyde olmamıştır. Ülke genelinde olduğu gibi ilçemizde de ihtiyacı olan öğrenciler için Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ücretsiz tablet temin edileceği belirtilmiş fakat sadece 40 adet tablet öğrencilere ulaştırılmıştır. Bu sayı, köy okullarından yalnızca birinin ortaokul kademesine yetecek düzeydedir. Dolayısıyla, sunulan tablet desteği yetersiz kalmıştır.

Bilgisayar veya tablete sahip olmayan öğrenciler ebeveynlerinin telefonundan uzaktan eğitime katılmaya çalışmışlardır fakat telefonlardaki şarj problemi ve telefonların kesintisiz eğitim için uygun olmaması (sık sık gelen aramalar, mesajlar, bildirimler vb.) öğrencilerin derslere sağlıklı bir biçimde katılmalarına engel olmuştur. Çoğunluğunu mevsimlik tarım işçilerinin (yarıcı) oluşturduğu velilerin tarlaya çalışmaya giderken telefonlarını yanlarına almak durumunda olmaları nedeniyle bazı öğrencilerin derslere düzenli katılımında sorunlar yaşanmıştır. Bu nedenle, bazı veliler çalışmaya giderken çocuklarını da yanlarına alarak çocuklarının tarlada canlı derslere katılmalarını sağlamışlardır. Anne babası tarlada yanı başında çalışan çocuklar, bu şartlarda canlı derslere katılım sağlamak durumunda kalmışlardır. Bu zor şartlarda canlı derslere katılan öğrencilerin eğitime katılma süreleri telefonların şarjları kadar olmaktadır.

Bilgisayar, telefon ve tablet gibi teknolojik araçlara sahip olan öğrencilerin birçoğu ise kırsal kesimde var olan teknik altyapı yetersizliği nedeniyle internete erişimde çoğu zaman sıkıntılar yaşamıştır. Bu sorunu çözmek adına bakanlık tarafından başlatılan interneti olmayan ailelere verilen 8 GB mobil uygulama desteği de yetersiz gelmiştir. Bu destekten yararlanmaya çalışan öğrenciler, verilen 8 GB desteğin dersler için yetersiz geldiğini ve bu nedenle derslerin tümüne tam anlamıyla katılım sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Dahası, yüksek bölgelerde ikame eden öğrenciler bu süreçte internet altyapısı bulunmaması nedeniyle bu sürece başından beri dahil olamamışlardır. İnternet altyapısının bulunmadığı yerlerde bilgi almak için başvuru yapan velilere, bölgelerinde çalışmaların henüz başlangıç

aşamasında olduğu ve bu nedenle en erken iki sene sonra internet altyapısına sahip olacakları bilgisi verilmiştir. Dolayısıyla yüksek kesimlerde yaşayan ve herhangi bir internet altyapısına sahip olmayan öğrenciler için, bakanlık tarafından sunulan tablet ve internet desteği bir anlam ifade etmemektedir.

TRT EBA TV yayınlarına erişim noktasında ise veliler öğretmenlerden destek alarak bu sorunu çözmeye çalışmışlardır. Velilerimiz arasında okuryazarlık oranının düşük olması nedeniyle TRT EBA TV yayınları için gerekli olan frekans ayarlamaları çoğunlukla öğretmenler tarafından yapılmıştır. Bu yayınları izleme imkanına sahip olan öğrencileriseevde yalnızca bir tane televizyon olması ve ev içerisinde öğrenim gören öğrenci sayısının birden fazla olması sebebiyle düzenli katılım gösterememişlerdir. Öğrenciler ayrıca, televizyon yayınlarının çok erken saatlerde olduğunu, dersi anlatan öğretmenlerle herhangi bir etkileşime giremediklerinden dolayı konuları anlamakta güçlük çektiklerini ve anlamadıkları yerlerde soru sormadıklarını belirtmişlerdir. Bu da öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde hazırbulunluşluk düzeylerini düşürmüş ve güdülenmelerinde problemlere neden olmuştur.

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan bir diğer sorun ölçme ve değerlendirme uygulamalarında karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitim uygulamalarında herhangi bir ölçme değerlendirme çalışmasının yapılmaması ve derslere katılımın zorunlu olmaması öğrencilerin derslerden giderek uzaklaşmalarına neden olmuştur. Ayrıca bu durum uzaktan eğitim uygulamasını öğrencilerin gözünde değersizleştirmiştir. Öğrenciler, yoklama alınmaması ve herhangi bir not verilmemesi nedeniyle yapılan uygulamaları bir zorunluluk değil bir tercih olarak değerlendirmeye başlamışlardır. Dolayısıyla eğitime katılım düşmüştür. Uzaktan eğitimin ardından kısa bir süreliğine geçilen yüz yüze eğitim sürecinde yapılan sınavlarda da benzer bir durum ortaya çıkmıştır. Yüz yüze eğitim esnasında yapılan sınavların sonuçları e-okul sistemine işlenmiş, ardından bakanlık tarafından bu notların silinmesi talep edilmiştir. Kısa bir süre sonra karar, tekrar bir değişikliğe uğramış ve notların girilip girilmemesi veli isteğine bırakıl-

mıştır. Öğrencisinin notunun sisteme girilmesini isteyen veli okul müdürlüğüne bir dilekçe yazarak bu isteğini belirtmekte ve böylece dilekçeye bağlı olarak notlar e-okul sistemine işlenebilmektedir. Bu da uygulamada bütünlüğün bozulmasına neden olmaktadır.

Uzaktan eğitim süreci yalnızca öğretmenler ve öğrenciler için değil, anne ve babalar için de zor bir süreç olmuştur. Bu süreçte, her ev bir okula dönüşmüştür. Bu durum da beraberinde bazı sorunları getirmiştir. Evlerin bir nevi okullara dönüştüğü bu süreçte evde eğitimde yaşanan sıkıntıları ebeveynlerin yaşadığı zorluklar, evlerdeki öğrenci sayısı ve evlerin yapısal durumu olarak ele almak mümkündür. Evde eğitimde yaşanan sıkıntılar öncelikle sürece dair velilere yeterli eğitimin verilmemesini göstermektedir. Evde eğitim için hazırlıksız olan ebeveynler, sürekli olarak öğretmenlerle iletişim kurarak sürece dair bilgilendirme talep etmişlerdir. Süreç içerisinde “evde kal”abilen veliler, sık sık çocukların evde çok sıkıldığını ve TRT EBA TV yayınlarından hiçbir şey anlamayan çocukların kendilerini yetersiz hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bu süreçte çalışmak zorunda olan ve dolayısıyla “evde kal”amayan veliler ise, çocukların yalnız kalmalarından ötürü eğitimlerini takip edemediklerini ve dolayısıyla gerek akademik gerekse psikolojik anlamda çocukları için endişe duyduklarını dile getirmişlerdir. Sonuç olarak, veliler de tıpkı öğrenciler ve öğretmenler gibi bu sürece hazırlıksız yakalanmışlardır. Ayrıca velilere, çocuklarının eğitimleri konusunda yeterli destek verilmemiştir.

Birden fazla teknolojik eğitim materyalinin bulunduğu evlerde ise, aynı evde farklı kademelerden öğrencilerin bulunması ve genellikle ders saatlerinin çakışması bir diğer problemdir. Evlerdeki oda sayıları göz önüne alındığında, öğrencilerin derslerini rahatlıkla dinleyebilecekleri ve katılım gösterecekleri kendi odalarına sahip olmamaları bu süreçte gözlemlenen problemlerden bir diğeridir. Yeterli oda sayısına sahip olmayan evlerde öğrenciler yatak odalarında abaları, abileri ve/veya kardeşleri ile derslere katılım sağlamaya çalışmaktadır. Dahası, ısınma problemi nedeniyle soba ile ısınan evlerde öğrenciler yalnızca sobanın bulunduğu, eş zamanlı olarak diğer

aile bireylerinin gündelik yaşamlarına devam ettiği, genellikle ortak yaşam alanı olarak kullanılan oturma odalarında uzaktan eğitime katılmaya çalışmaktadır. Bu da öğrencilerin dersi aktif bir biçimde takip edememesine ve dikkat dağınıklığına neden olmaktadır.

Sonuç itibarıyla, uzaktan eğitim uygulamalarına dair ülke genelinde yaşanan problemler, kırsal kesimde kendini çok daha derinden hissettirmiştir. Nitekim, kırsal kesimde yaşayan ailelerin düşük sosyo-ekonomik durumu göz önüne alındığında eğitime erişimleri de sınırlı olmaktadır. Uzaktan eğitim süresince en temel eğitim materyali olarak görülen bilgisayar, telefon ve tablet gibi teknolojik araçlara sahip olmayan öğrenciler sürecin dışında kalmış, bu da eğitim alanında halihazırda var olan eşitsizlik durumunu daha da derinleştirmiştir. Bilgisayar, telefon ve tablet gibi teknolojik araçlara sahip olan öğrencilerin birçoğu ise kırsal kesimde var olan teknik altyapı yetersizliği nedeniyle internete erişimde çoğu zaman sıkıntılar yaşamış, daha yüksek bölgelerde ikame eden öğrenciler bu süreçte internet altyapısı bulunmaması nedeniyle sürece başından itibaren dahil olamamışlardır. Ayrıca, çoğunluğunu mevsimlik tarım işçilerinin oluşturduğu ve çocuk sayısının en az üç olduğu ailelerde yine yeterli sayıda bilgisayar, tablet ve telefon olmaması nedeniyle hane içerisindeki öğrencilerden yalnızca bir tanesinin uzaktan eğitim uygulamalarına katılabildiği veya aynı ev içerisindeki öğrenciler arasında dönüşümlü olarak derslerin takip edilmeye çalışıldığı dolayısıyla derslere tam bir katılım sağlanamadığı gözlemlenmiştir. Veliler bu süreçte yeterli desteği alamamış, bu da evde sürdürülmeye çalışılan uzaktan eğitim uygulamalarını olumsuz yönde etkilemiştir.

COVID-19 Sürecinde Köy Okulları ve Yüz Yüze Eğitim Uygulamaları

Uzaktan eğitim sürecinin ardından köy okullarında tekrardan yüz yüze eğitime geçilebilirlikte eğitim alanında karşılaşılan sorunlar artarak devam etmiştir. Pandemi sürecinde kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin ve bu okullarda eğitim-öğretim hayatlarına devam eden öğrencilerin yüz yüze eğitim uygulamalarında karşılaştıkları sorunları dört ana başlık üzerinden

özetlemek mümkündür. Bunlar; sağlık, ulaşım, beslenme ve sosyo-psikolojik sorunlardır.

Yüz yüze eğitime geçilmesinin ardından, eğitim alanında ortaya çıkan sorunların temelinde sağlık ile ilgili sorunlar yatmaktadır. Köy okulunda görev yapan öğretmenlerin sağlık alanındaki sorunlarından ilki aşı uygulamasında karşımıza çıkmaktadır. Köy okullarında görev yapan ve yüz yüze eğitime başlayan öğretmenlerin aşılmasına ilçemizde Şubat 2021 sonunda başlanmıştır. Köy öğretmenleri olarak aşı olmaya gittiğimiz ilçe toplum sağlığı merkezinde öğretmenlerden biri -ücretli öğretmen olması sebebiyle- sisteme kaydedilmediğinden aşı uygulamasından yararlanamamıştır. Köy okullarında yalnızca kadrolu öğretmenler aşı uygulamasından faydalanmış, okulun diğer görevlileri, öğrenciler ve ücretli öğretmenler bu uygulamadan mahrum bırakılmıştır. Aynı bina içerisinde sürekli olarak bir arada bulunan/ bulunmak zorunda olan insanların bir kısmı aşı hizmetinden yararlanırken diğerlerinin bu hizmetten mahrum bırakılması eğitim kurumlarında yeterli düzeyde önlem alınmadığının en açık göstergesidir. Bu da köy okullarının yüz yüze eğitim için henüz hazır olmadığı anlamına gelmektedir.

Yüz yüze eğitim sürecinde sağlık başlığı altında değerlendirilmesi gereken bir diğer sorun okullardaki hijyen konusudur. Yüz yüze eğitimin başlamasının ardından okullara gönderilen maske, dezenfektan ve diğer hijyen ürünlerinin ilerleyen dönemlerde miktar olarak azaldığı ve biten malzemelerin artık bakanlık tarafından karşılanmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, hijyen ürünlerinin temini için okullar, velilerinden bu malzemelere erişim konusunda maddi destek talep etmeye başlamış, bir öğrenci için 50 TL, iki öğrenci için 80 TL, üç öğrenci için ise 100 TL para talep edilmiştir. Velilerin bir kısmı belirlenen bu tutarı ödemekte sorun yaşamıştır. Halihazırda sosyo-ekonomik durumu kötü olan ve çoğunluğunu mevsimlik tarım işçilerinin oluşturduğu veliler, bu kriz döneminde çocuklarının okullarında kullanılacak hijyen ürünlerinin temini için ek bir bütçe ayırmak durumunda bırakılmışlardır. Dahası, dönem başında devlet tarafından gönderilen malzemelerin yeterli kalite ve koruyuculukta olmaması ve kullanışsızlığı da bir diğer dikkat

çeken husustur. Öğrenciler için gönderilen maskelerin yetişkinler için dizayn edilen boyutlarda olması, maskelerin istenilen düzeyde koruma göstermemesine neden olmuştur. Ayrıca gönderilen maskelerin oldukça ince olduğu ve yeterli korumayı sağlamadığı gözlemlenmiştir. Okul binası girişlerinde ateş ölçmek için gönderilen ısı ölçerler ise yanlış ölçüm yapmakta ve bu nedenle sağlıklı bir biçimde kullanılamamaktadır.

Okullardaki personel yetersizliği de okullarda gerekli hijyenin sağlanmasının önündeki bir diğer problemdir. Kırsal kesimdeki okulların çoğunda okul başına bir veya iki personel düşmekte bu da kişi başına düşen iş gücünün bir hayli yoğun olmasına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla, bu okullarda çalışan personeller artan işgücü nedeniyle yeteri kadar iyi hizmet verememektedirler. Pandemi ile mücadelede bir slogan haline gelen “maske, mesafe, hijyen” söylemi ne yazık ki köy okullarında uygulanamamaktadır. Okul gibi kalabalık ve kapalı ortamlarda hijyen öncelikli olarak ele alınması gereken bir konu iken uygulamada yaşanan sorunlar, gerekli önlemlerin alınmadığının bir göstergesi niteliğindedir.

Yüz yüze eğitimde köy okullarında karşılaşılan sorunlardan bir diğeri ulaşım sorunudur. İlçe merkezinde ikame eden ve köyde görev yapan öğretmenlerin öncelikli sorunlarının başında ulaşım gelmektedir. Köy okullarında öğretmenler için servis hizmeti bulunmadığından burada görev yapan öğretmenler özel taksi tutarak veya köye giden araçlara binerek (otostop yoluyla) okullarına ulaşmaya çalışmaktadır. Bu durum, salgın döneminde öğretmenler için büyük bir risk oluşturmaktadır. Nitekim, okul çıkışı evine gitmek için bindiği bir aracın şoförünün pozitif çıkması sonucunda herhangi bir işleme tabi tutulmadan görevine devam eden öğretmenler mevcuttur. Pandemi öncesinde de köy okullarında görev yapan öğretmenler için başlı başına büyük bir sorun olan ulaşım sorunu, pandemiyle birlikte daha da görünür olmuştur.

İlçe merkezinden bir hayli uzak olan köy okullarına ulaşım hem öğretmenler hem de öğrenciler için ortak bir sorundur. Üç farklı köyden tek bir okula ulaşım sağlayan öğrencilerin taşındığı servis araçları, yeterli sayıda olmamakla birlik-

te servislerin doluluk oranı tamdır. Ulaşım için yeterli sayıda servis aracı olmaması nedeniyle pandemi koşullarına uygun olarak alınması gereken önlemler öğrencilerin taşındığı bu servislerde uygulanamamaktadır. Tam kapasite şeklinde hizmet veren bu servislerde koltuklar arası boşluk bırakılmadığından bu durum salgın döneminde öğrencilerin sağlığını tehlikeye atmaktadır. Pandemi öncesi dönemde bile fazla olan her servise düşen öğrenci sayısı, içinden geçtiğimiz pandemi döneminde de aynı yoğunlukta devam etmektedir. Servis aracı kontrollerinin eksikliği vearaçların çoğunun birden fazla okul için taşıma hizmeti yapması da öğrenci ulaşımında yaşanan sorunlardandır. Çoğu servis aracı, bir okula öğrenci bıraktıktan sonra, herhangi bir servis hijyeni sağlanmadan, bir diğer okulun öğrencilerini alarak taşımayapmaya devam etmektedir.

Dahası, ilkökul ve ortaokul öğrencileri aynı servisi kullandığı için okula giriş ve çıkış saatlerinde sorunlar yaşanmaktadır. Günlük ders saati ilkökul öğrencileri için 6 saat, ortaokul öğrencileri için ise 7 saat şeklinde düzenlenmiştir. Kademelerine bakılmaksızın öğrencilerin hepsi aynı servisi kullandığından aynı anda okula gelip aynı anda eve dönmeleri gerekmektedir. Bu durumda, ilkökul öğrencileri bir ders saati boyunca okulda ortaokul öğrencilerini beklemek zorunda kalmaktadır. Ülkemizde köy okullarının bir kısmının kapatılarak taşınmalı eğitime geçilmesiyle başlayan süreç, içinde bulunduğumuz bu salgın döneminde bir kez daha alınan bu kararın ne kadar yanlış olduğunu gözler önüne sermiştir. Taşınmalı sisteme geçilmesiyle birlikte birbirinden uzak birden çok köyden ortak bir noktadaki okula gitmek durumunda kalan öğrencilerin sorunları, pandemiyle birlikte daha görünür bir hal almıştır.

Kırsal kesimdeki okullarda karşılaşılan bir diğer sorun ise beslenme sorunudur. Pandemi nedeniyle alınan kararlar doğrultusunda okul kantinlerinin kapatılması ve taşınmalı eğitim okullarına devlet tarafından sağlanan beslenme hizmetinin bu süreçte geri çekilmesi köy okullarında yaşanan bir diğer sorundur. Öğrenciler okulda hiçbir şekilde beslenme hizmetinden yararlanamamakta, evlerinden getirdikleri yiyeceklerle beslenme ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kalmaktadır. Ayrıca

yine bu dönemde uygulanmaya başlanan ders saatlerinin 40 dakikadan 30 dakikaya; teneffüslerin ise 15-20 dakikadan 10 dakikaya indirilmesi ve öğle saati, beslenme saati gibi uygulamaların kaldırılması öğrencilerin beslenme gereksinimleri için yeteri zaman ayrılmasını engellemektedir. Bir çocuğun gelişiminde büyük öneme sahip olan beslenme, pandemi döneminde yüz yüze eğitime başlayan okullarda sağlıklı bir biçimde sürdürülmeye çalışılmaktadır.

Bahsi geçen bütün bu sorunların ötesinde, şüphesiz temelsorun, yüz yüze eğitim süresinde öğrencilerin ve öğretmenlerin yaşadığı sosyo-psikolojik sorunlardır. Bu zor şartlar altında gerek öğrencilerin gerekse öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerine gerekli özeni gösterebilmeleri oldukça zorlaşmaktadır. Zira, insan sağlığı her şeyin başında gelmektedir. Psikolojik olarak kendilerini yüz yüze eğitim için hazır hissetmeyen öğrenciler ve öğretmenler için ise rehber öğretmenlerinin bulunmadığı köy okullarında herhangi bir psikolojik hizmet verilmemektedir. Öğrencilerin okuldan uzun süre ayrı kalmasına bağlı olarak tekrardan okula adapte olmakta güçlük çektikleri gözlemlenmektedir. Ayrıca, velilerde pozitif vakaların çoğalması ve dolayısıyla öğrenciler arasında temaslı sayılarının artmasıyla kırsal kesimdeki okullarda tedirginlik ve korku hat safhaya çıkmış durumdadır.

Sonuç itibarıyla, pandemi sürecine dair bir sağlık eğitimine tabi tutulmadan, herhangi bir psikolojik destek verilmeden, eğitim programlarında herhangi bir azaltmaya gidilmeden, telafi eğitimleri uygulamadan, maske ve hijyen malzemelerinin temini gibi oldukça temel sorunlar çözüme kavuşturulmadan yüz yüze eğitime geçilen köy okullarında kriz gün be gün artmaktadır. Kırsal kesimde bulunan okullarda herhangi bir risk yokmuş veya oldukça düşükmüş gibi gösterilerek, yeterli önlemler alınmadan bu okullarda yüz yüze eğitime başlanması kabul edilebilir bir durum değildir.

Sonuç

Ülkemizde COVID-19 pandemisi nedeniyle eğitim alanında uygulamaya konan kararlar bu süreç için ne kadar hazırlıksız olduğumuzun bir göstergesi niteliğindedir. Süreç başında yüz

yüze eğitime ara verilip başlanan uzaktan eğitim uygulamalarındaki sonuç ortadadır. EBA canlı ders istatistiklerinden de görülebileceği üzere bu süreçte eğitime erişimde ciddi sorunlarla karşılaşmıştır. Bunun en önemli nedeni özellikle kırsal kesimde yaşayan ailelerin temel problemi olan yoksulluktur. Varsıl ailelerin çocukları uzaktan eğitim süresince her türlü eğitim materyaline rahatlıkla erişebilirken yoksul ailelerin çocukları bu imkanlardan mahrum kalmıştır. Bu durum, öğrenciler arasında halihazırda var olan eşitsizlik durumunun daha da büyümesine neden olmuştur. Kendine ait bir odası, internet erişimi ve teknolojik eğitim materyalleri olan öğrenciler uzaktan eğitime erişim sağlarken bu imkanlara sahip olmayan öğrenciler sürecin dışında kalmıştır. Kırsal kesimde bulunan okulların yüz yüze eğitime geçişindeki temel sebep, karşılaşılan bu sorunlara bir çözüm bulun(a)maması ve varsıl-yoksul öğrenciler arasındaki uçurumun derinleşmesidir.

Yüz yüze eğitime geçilen okullarda ise eğitim-öğretim faaliyetleri kaçınılmaz olarak sağlık ve güvenlikle ilgili endişelerin gölgesinde gerçekleşmiş ve gerçekleşmeye devam etmektedir. Eğitim emekçileri ve öğrenciler, bir taraftan pandemi ile mücadele ederken bir taraftan da bu zor koşullarda eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Aşı uygulaması konusunda bir planlama yapılmadan, gerekli temizlik malzemesi ve koruyucu malzeme temin edilmeden, yeterli sayıda temizlik personeli görevlendirilmeden, öğretmenlerin ve öğrencilerin okullara ulaşım sorunu çözülmeden ve en önemlisi bu kriz dönemi ile başa çıkabilmek adına gerekli psikolojik destek sağlanmadan yüz yüze eğitime devam edilmesi sorunların daha da büyümesine neden olacaktır. Bu nedenle, yüz yüze eğitim için gerekli önlemlerin bir an evvel alınması gerekmektedir. Pandemi döneminde dezavantajlı kesimlerin başında gelen köy okullarındaki öğrencilerin eğitim haklarından daha fazla mahrum kalmaması adına bu önlemlerin alınması zaruridir.

Yüz yüze eğitime geçilmesi -elbette ki- istenilen bir durumdur. Neticede okul, öğrencilerin yalnızca belirli branşlarda eğitim gördüğü bir yer değildir. Okul, içinde barındırdığı bütün bileşenleri ile her gün yeni bir şeylerin öğrenildiği, farklı fikir-

lerle karşılaşma olanağı sunan, eleştirel düşünme, sorgulama, bir arada yaşama ve dayanışma gibi değerlerin öğrenilip uygulandığı kamusal bir alandır. Bu nedenle, okulların açık olması kritik önem arz etmektedir. Ancak, hem yüz yüze eğitim uygulamasının sürdürülebilir olması hem de sağlık açısından risk oluşturmaması açısından açılan okullarda gerekli tüm önlemlerin alınması gerekmektedir.